

Акатист
Светом Василију Великом
1./14. јануар

Кондак 1.

Теби, са Неба изабраном светилнику Цркве Христове, похвални песмопој са љубављу уносимо, а ти, пошто имаш велику слободу пред Господом, измоли нам милости од Њега, како би нам грехе опростио и душу у Царство Небеско увео, да би ти због тога радосно клицали: Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Икос 1.

Господ, који је створио и ангеле и људски род, у теби од вечности препозна најчистији сасуд благодати, Свети Василије, па те изабра да Му будеш слуга олтара и пастир стада словесног. И ти си, узвишени уме Небески, као орао летео висинама Богословља, казујући људима тајне Божије које ни ангели не знају, и којима си просвећивао људска срца. Дивећи се премудрости твојој, ми ти кличемо:

Радуј се, свесветли угодниче Божији!
Радуј се, недоумна дубино Богословља!
Радуј се, савршена свирало Духа Светога!
Радуј се, Божанске Литургије уобличитељу!
Радуј се, анђеле у тело људско обучени!
Радуј се, харфо која Небеску музику свираш!
Радуј се, састављачу и тумачу канона Црквених!
Радуј се, јер си Домострој спасења у Светој Литургији уобличио!
Радуј се, јер си истинску радост у Господу Христу нашао!
Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 2.

Ти, свети Василије, беше изданак једног светог корена, мајке твоје, свете Емилије, која је вас, петоро деце своје, у свеце Божије уписала, и због тога радосно клицала: Алилуја!

Икос 2.

Видевши бистар ум твој, родитељи твоји, свети Василије, дадоше те од ране младости да изучаваш највише школе твога времена. У Атини ти је најбољи школски друг био Григорије, потоњи патријарх цариградски и велики Богослов Цркве Божије. И ти си учећи највеће науке, по жару срца

свога трудио се да спознаш тајне Божанске мудрости. Због тога ти овако кличемо:

Радуј се, љубитељу Божанске премудрости!
Радуј се, јер огањ Божански у себи непрестано разгореваше!
Радуј се, јер чистотом срца твога Божије тајне јасно сагледаваше!
Радуј се, јер душа твоја љубављу Христовом гораше!
Радуј се, јер душу своју као чисту невесту уневести Господу Христу!
Радуј се, јер си Христа Господа уселио у душу своју чистим животом твојим!
Радуј се, јер је на тебе изобилно изливано миро Божанске благодати!
Радуј се, јер си анђелским уздржањем укротио страсти телесне!
Радуј се, јер си Васељени источио воде бесмртног учења Христовог!
Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 3.

И док једне ноћи ти, свети Василије, параше умом својим дубине премудрости којом је овај свет саздан, нека Божанска светлост изненада обасја срце твоје и распали жељу за изучавањем Светога Писма, да ти од превелике радости запева: Алилуја!

Икос 3.

Стога ти одмах остави Атину и отиде у Египат, где нађе архимандрита Порфирија, који ти даде свете књиге да из њих изучаваш догмате Божанске. И ти проведе тамо годину дана наслађујући се поукама Божанских речи, једући само поврће и воће. И по бескрајној жељи срца твога и Божије љубави, ти, свети Василије, учећи Свето Писмо, спозна Истину, која је Тројични Бог. Зато ти ми, орадошћени радошћу твојом, појемо овако:

Радуј се, јер си мудрост овога света презрео и Вишњу мудрост заволео!
Радуј се, јер си имао савршену чистоту вере у Бога!
Радуј се, јер је и брат твој Петар био пастир Христов и владика!
Радуј се, јер си испоснички живео цео живот свој!
Радуј се, јер си од Бога чистим срцем искао откриће суштине постојања свега постојећег!
Радуј се, јер си се озарио зракама Божанске премудрости!
Радуј се, јер си у неисказане дубине Божије умом заронио!
Радуј се, јер си нам многоцене бисере оданде извадио!
Радуј се, јер си одећу Божанске премудрости на себе смело обукао!
Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 4.

Тада ти, свети Василије, пун Духа Светога, опет дође у Атину и расправљаше се са многим философима желећи да и њих приведеш Истини. Али од свега највише желеаше да и учитеља свога Евула, који те је искрено љубио, обасјаш Божанском светлошћу, како би и он почео да поје: Алилуја!

Икос 4.

А када Бог косну и Евулово срце, он те запита, свети Василије, одакле ти таква премудрост којом посрамљиваше сву јелинску мудрост, а ти му онда Богоглагољивим устима изложи домострој спасења од стране Свете Тројице, Бога Јединога, преко Господа Исуса Христа, који је човека са Богом Оцем измирио чесном својом Крвљу и Васкрсењем поново му отворио врата Раја. И он, поверовавши у сваку реч твоју зажеље да се што пре крсти и постане Хришћанин. А ми ти, велики свече Божији, овако кличемо:

Радуј се, трубо Небеска!

Радуј се, сунце Цркве Христове!

Радуј се, Богомудри Боговидетељу!

Радуј се, просветитељу и просветлитељу Васељене!

Радуј се, медоточна уста Оца Небескога!

Радуј се, неустрашиви исповедниче Господа Христа!

Радуј се, проповедниче покајања!

Радуј се, строги изобличитељу греха!

Радуј се, јер си имао веру у Бога тврђу од дијаманта!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 5.

Убрзо ти, свети Василије, и учитељ твој, продадoste све имање своје и разделисте сиротињи, па купивши беле хаљине за крштење, пођoste за Јерусалим да тамо умрете за овај свет и родите се за Вечни, где сви житељи поју: Алилуја!

Кондак 5.

После обиласка светих места у Јерусалиму, ти се, свети Василије, јави епископу Максиму, да тебе и учитеља твога крсти у Јордану. И када у белој хаљини уђе у Јордан, ти се мољаше Богу са сузама да ти неким знаком потврди веру у Њега. Тада са неба сиђе огњена муња и из ње излете голуб који узмути воду и одлете на небо. Видећи то чудо, сви који стајаху

на обали, а и сам епископ, уплашише се и прославише Бога. А и ми, са трепетном душом и умилним гласом величамо тебе овако:

Радуј се, јер си родивши се Водом и Духом све земно за собом оставио!

Радуј се, јер ти је Бог послао знак са Неба да Му је угодно крштење твоје!

Радуј се, јер си изабрао Живот Вечни и душом дошао у њега!

Радуј се, јер си се хвалио једино васкрслим из гроба, Христом Животодавцем!

Радуј се, јер си Пресвету Тројицу свим животом својим прославио!

Радуј се, јер си Првопастира Христа као смерна овчица следио животним стопама твојим!

Радуј се, јер си ум свој очистио од сваке нечистоте!

Радуј се, јер си нам собом самим показао како се ходи уском стазом спасења!

Радуј се, јер си стекао неисказану Богомудрост!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 6.

Потом се ти, свети Василије, поврати у Јерусалим где проживе годину дана у неисказаној духовној радости и умиљењу. А онда оде у Антиохију, где те архиепископ Мелетије произведе за ђакона, а ти као анђео у телу ускликну: Алилуја!

Икос 6.

А када се врати у своју Кесарију, видећи врлински живот твој, свети Василије, архиепископ Ермоген те рукоположи за презвитера. После њега на место његово дође Јевсевије, који зазираше од учености и мудрости твоје, па се ти повуче у пустињу Понт где дозва и друга свога Григорија Назијанина. Ту сабрасте много монаха и написасте уставе монашког живота којима се и данас Црква руководи. Прими стога ове похвале наше:

Радуј се, јер ти је Дух Свети тајне Божанске тајанствено објављивао!

Радуј се, јер си Анђелски многе дане живота свога проживео, хранећи се само благодаћу Божијом!

Радуј се, јер си стреле нечастивога спаљивао огњем молитава својих!

Радуј се, јер је река благодати текла из уста твојих!

Радуј се, јер си постао свесветли храм Тросунчаног Бога!

Радуј се, јер си и именом својим као царевих Цара Небескога усиновљен!

Радуј се, јер ниси живео више ти, него Господ Христос у теби!

Радуј се, темељу догмата и канона Црквених!

Радуј се, јер си правила монашка занавек у Цркви земаљској утврдио!
Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 7.

Али када злочестиви аријанци поново узнемирише Цркву, ти се, свети Василије, иако љубљаше пустињски живот, врати у Кесарију на молбу архиепископа Јевсевија, како би очистио правоверје од јереси и како би се из чистих уста чула песма: Алилуја!

Икос 7.

А када се архиепископ Јевсевије на рукама твојим престави Богу, тебе, свети Василије, и мимо воље твоје поставише на његово место, да не би аријанци поставили свога човека. И ти, видећи у томе вољу Божију, мудро пасијаше стадо своје, не дајући злобним аријанцима да трују јересју својом Божанско учење Христово. Прими стога ове похвале наше:

Радуј се, јер су се многа чудеса догађала молитвама твојим!

Радуј се, јер се молитвама твојим богоодступник Јулијан није вратио жив из рата!

Радуј се, јер си био строг у милости!

Радуј се, јер си био милостив у строгости!

Радуј се, јер ти је Бог отворио ум да разумеш Домострој спасења људског!

Радуј се, јер си свим бићем желео да сви људи спознају Бога!

Радуј се, јер си учио да је дубина премудрости у овоме свету сећање на смрт!

Радуј се, јер си нас научио да православно прослављамо Пресвету Тројицу!

Радуј се, царски украсу Цркве!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 8.

Сав горећи од љубави Божије, ти се, свети Василије, мољаше Господу да ти подари благодати, мудрости и разума како би својим речима уобличио службу приношења Бескрвне Жртве на Светој Литургији. И онда ти се једне ноћи јави сам Господ са Апостолима, благословивши то узвишено дело твоје, а ти, удивљен виђењем, запева: Алилуја!

Икос 8.

После тога виђења, ти, свети Василије, оде у храм и пришавши светом олтару поче да пишеш најузвишеније речи које смртан човек може Богу узнети, речи благодарења и молитве, којима се свештенослужитељ обраћа Господу Христу да принесене Дарове освети и претвори у Тело и Крв Његову. Док си ти то вршио, учитељ твој Евул и најстарији клирици видеше где те окружују ангели Небески у великој светлости, па у страху падоше лицем на земљу ронећи сузе и хвалећи Бога. А и ми, орошени сузама умиљења, овако ти кличемо:

Радуј се, јер ти је Бог Реч подарио премудре речи молитвене!

Радуј се, јер си тајну Свете Литургије неисказаним молитвеним речима запечатио!

Радуј се, јер си најдубље и најузвишеније молитве у Цркви Христовој написао!

Радуј се, јер те је Бог удостојио да чин Свете Литургије тако Богомудро устројиш!

Радуј се, јер си увек служио Свету Литургију торжествено и благољепно!

Радуј се, јер се твоја Литургија врши када се освећују Свети Дарови за болне!

Радуј се, јер си стројно поредак Свете Литургије Цркви Христовој предао!

Радуј се, јер си духом ходио и Земљом и Небом провидећи тајне невиђене!

Радуј се, јер си као орао небеске висине парао Богословљем својим!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 9.

Када си савршио поредак Свете Литургије, ти си, свети Василије, у част онога голуба који ти се јавио на Јордану приликом крштења, излио таквог истог од злата и ставио га над свету трпезу. И он би се приликом освећења Светих Дарова увек три пута затресао, дајући знак силаска Духа Светога на њих, због чега си ти радосно појао: Алилуја!

Икос 9.

Ни Богоглагољиви беседници не могу исказати чудо које се једном догодило. Ти си, свети Василије, служећи Свету Литургију уздигао Свете Дарове, али се златни голуб није затресао као и увек. Тражећи узрок томе, ти виде како један ђакон намигује некој жени пред олтаром. Ти га одмах удаљи од светог престола и строго га казни, али од тада нареди да се олтар

завесом и преградом одвоји од народа, посебно од жена, да не би изазивале саблазан код свештенослужитеља. Гледајући строгост твоју према Богослужбеном благољепију, ми те величамо овако:

Радуј се, јер си пред Богом стајао са страхом и трепетом!

Радуј се, Божанска и свештена пчело Цркве Христове!

Радуј се, јер су речи твоје Хлеб Небески душама нашим!

Радуј се, јер си суштину свега створеног разјаснио Богомудрим језиком својим!

Радуј се, јер ти је Бог открио тајне које се умом не могу схватити!

Радуј се, јер коленопреклоне молитве Духу Светоме написа и њима и на нас огњене језике низпосла!

Радуј се, јер са светим Јованом Златоустим и Григоријем Богословом тајну Свете Тројице нам прасликоваше!

Радуј се, добри пастиру стада Христовог!

Радуј се, источниче Воде Живе!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 10.

У то време цар Валент, заслепљен аријанском јереси, смућиваше Цркву и прогна многе правоверне епископе, а постави своје аријанце. Покушаваше на сваки начин и тебе, свети Василије, да привуче ка тој јереси, и обећањима и претњама, али ти, беше неустрашив и спреман да примиш стотину смрти за Онога коме једино приличи да се поје: Алилуја!

Икос 10.

Када после силних ислеђивања и претњи прогоном цар виде да си непоколебљив у Вери, он гледаше каквом смрћу да те умори. Али му се тада смртно разболе син Галатије и беше на самрти. И бивши наговорен од своје жене, цар те замоли да му исцелиш сина. А ти, свети Василије, рече да ћеш то урадити, ако он приђе Православној Вери. И када цар пристаде, ти се помоли и исцели му сина, и он те тада са чашћу врати на архијерејски престо. Прими стога ове усклике наше:

Радуј се, јер свако јеретичко мудровање као сабљом у корену сасецаше!

Радуј се, јер светлошћу Тросунчаного Божанства васељену обасјаваше!

Радуј се, јер си за Веру Христову претрпео претрпео многа страдања од јеретика!

Радуј се, јер си исповедао Бога по суштини једнога, а по Лицима Тројичног!

Радуј се, јер си имао Мојсијеву кротост, Илијину ревност, Петрово исповедање, Јованово Богословље и Павлову многобрижност!

Радуј се, Божанска и свештена пчело Цркве Христове која си жалом својим јереси уништила!

Радуј се, јер си посрамио цара спремношћу да безброј рана и смрти примиш за Господа Христа!

Радуј се, јер су Божанске стреле из уста твојих сагореле Богомрске јереси!

Радуј се, јер је реч твоја као огањ спаљивала зловерно учење аријанско!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 11.

Неки Богољубиви сенатор Протерије намисли да кћер своју пошаље у манастир, али неки младић, слуга његов, се толико распали према њој, да преко неког врачака склопи уговор са ђаволом, само да је ожени. И када ђаво узме девојку под своје, она пристаде на брак, на велику очеву жалост. Али када младић дође себи и ужасну се зла које учини, припаде пред ноге твоје, свети Василије, и завапи да му помогнеш да поново запева Богу: Алилуја!

Икос 11.

И ти, свети Василије, пун самилости, узме младића себи, наредивши му да пости и Богу се моли. А и ти четрдесет дана творише молитву за њега. Тада сабра сав верни народ, доведе младића и сви уђосте у цркву. После усрдних молитава целог збора, ђаво ти уз велику вику предаде младићево писмо у којем му се он заклео на верност и ти га пред свима поцепаш и разреши младића од недуга, а народ прослави Господа и тебе, великог угодника Његовог. А и ми те прослављамо овако:

Радуј се, јер си без страха са ђаволом се борио како би спасао неумног младића!

Радуј се, јер си му из руке истргао заклетву младићеву!

Радуј се, јер си жену блудницу усрдним молитвама избавио из уста демонских!

Радуј се, јер си чудесно отворио цркву и тако је отео од аријанаца!

Радуј се, јер си чудесно губавца исцелио!

Радуј се, јер ти се и велики Јефрем Сиријски смерно поклонили, видевши чудесна дела твоја!

Радуј се, јер си први почео градити болнице у Цркви за немоћне и болесне!

Радуј се, јер си бринуо о убогим и немоћним као истински родитељ!

Радуј се, јер те је народ толико волео да је и живот био спреман да положи за тебе!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 12.

Ти си, свети Василије, веома љубио једног Јеврејина, лекара Јосифа, који је са сигурношћу могао да процени час нечије смрти. Дуго си га поучавао вери Хришћанској, прозирући да ће се он обратити Христу, и да ће са тобом правоверно појати: Алилуја!

Икос 12.

И када се приближи час одласка твога са овог света, свети Василије, ти позва Јосифа и упита када ћеш умрети. Он те прегледа и рече: Спремај се, јер ћеш умрети одмах. А ако будем живео до сутра – ти га упита? Онда ћу се крстити – рече. И ти се помоли Богу да ти продужи живот један дан, те сутрадан устаде са постеље и одслужи Свету Литургију, крсти Јеврејина, и онда поживе до после подне, па мирно предаде душу у руке ангела који је однеоше пред Престо Господњи. Дивећи се слободи твојој пред Богом, ми ти кличемо овако:

Радуј се, јер си дерзновено и живот свој продужио, како би једну душу вечне смрти спасао!

Радуј се, јер си бисерну дијадему у Царству Небеском примио!

Радуј се, јер си пред Престо Божији светошћу својом предстао!

Радуј се, јер си Небески заштитник многих породица Србских!

Радуј се, јер са анђелима Небеским Бога сада прослављаш!

Радуј се, јер мошти твоје красе храмове по целом шару земаљском!

Радуј се, јер се име твоје прославља у осми дан Богомладенца Христа!

Радуј се, јер си благодарећи Богу, мирно душом напустио тело и у Царство Небеско одлетео!

Радуј се, преукрашени доме Свете Тројице!

Радуј се, Свети Василије, Велики Христов угодниче!

Кондак 13.

О, Свети Василије Велики, царским именом увеличани и Богом Тројичним прослављени, прими ове молитве наше и премудрошћу твојом их очисти и пред Престо Господњи узнеси, како би задобили милост Божију, опроштај грехова и спасење у Царству Небеском, где све што дише хвали Господа песмом: Алилуја!

Молитва

О, Свети Василије, Велики слуго бескрајно Великог Бога, златна кадилница Духа Светога и надумни писару Господа Исуса Христа, не оглуши се о муцаве молитве наше које ти упућујемо из нечистог, али болећивог срца, срца које као рањена птица не може да полети у небеске висине, а у земној прашини не може да живи. Недостојна су уста наша и да помињу име твоје свето, али опет, уздајући се на тебе, са стидом и страхом просимо преко тебе милости од Свемилоствивог Бога, јер док смо овде, нада на помиловање постоји, а ако овде будемо ћутали и ако не будемо призивали милост са Неба, пропашћемо за сву вечност. Стога те молимо да се помолиш за нас и да нас најпре избавиш од нас самих, од самовоље наше, која неће да се покори вољи Божијој. Јер ко не преклони ум свој пред Богом, неће ни колена приклонити, неће ни осетити да је мртав духом. А Бог је и сишао у овај смртни свет, да душе наше оживи, очисти, преобрази и учини их становницима Неба, а не преисподње паклене. Завапи Свече Божији, Праведноме Судији, да нам још мало времена за покајање положи, како би одбацили овај свет и жеље телесне, и похитали ка творењу заповести Господњих, али, свим бићем својим, без освртања назад, него храбро ходећи у сусрет Вечности.

Нека нам слика беспрекорно светлог и светог живота твога стално пред очима стоји, како не би малаксали, како не би рекли да је немогуће све то издржати, јер и ти си исто тело као и ми носио, а опет си чврстином воље своје и силно постио, и Богу се молио, и помисли сатанске одсецао, и милост на све стране чинио, и, што је можда најважније од свега, чистоту Вере Православне чувао од сваког злословља времена твога. Стога научи и нас да бдијемо над собом бдењем твојим и чувамо Веру Вером твојом, како нас не би вуци свих боја у чељустима своје узели и однели у таму неверја и безверја, у таму злих сила демонских. Јер нама је, захваљујући вама, Оцима Цркве, све савршено дато, и чистота вере, и пут и начин спасења, а ми треба само да то са простодушном вером следимо.

Помози нам, Свети Василије, да са пута твога не скренемо, јер само тај и такав пут води у наручје Христово, коме са Оцем и Светим Духом приличи свака слава, част и поклоњење, и сада и увек и у векове векова. Амин.

Свети Василије Велики, 2021. г.